

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

на тема: **КРИЗАТА-КОВИД: ИНСТИТУЦИОНАЛНА КОМУНИКАЦИЯ И
ЛЕГИТИМНОСТ – БЪЛГАРИЯ И ЕС**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по **научна област: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално
направление 3. 3. Политически науки, докторска програма „Политология“ –
Международни отношения**
на дисертант: **Деница Пламенова Гацинска,**
с научен ръководител: **проф. дпн Татяна Дронзина**

от доц. д-р **Елена Симеонова**
(катедра „Политология“, УНСС, ПН 3.3 „Политически науки“)

Основание за изготвяне на становището: Настоящото становище се изготвя в качеството ми на член на научното жури, назначено с Ректорска заповед № 38-112/21.02.2024 г., на основание чл. 4 от ЗРАСРБ.

I. Оценка на дисертацията, автореферата и публикациите.

Данни за дисертацията. Обща характеристика: Дисертационният труд е с общ обем от 243 страници, от които 218 страници основен текст, 10 страници използвана литература и 13 страници приложения, 2 страници съдържание. В структурно отношение е решена в увод, пет глави (за разлика от обичайната за подобен род разработки – триадна структура), заключение, използвани източници и две приложения. В увода са представени задължителните за всеки научен текст атрибути, а именно: обект и предмет на анализ; основен изследователски въпрос (разгърнат в 5 „елемента“, всеки от които е самостоятелен въпрос); основна изследователска хипотеза (разгърната също в 5 „елемента“); методи и теориите, през чиито постулати се търси отговор на изследователския въпрос/и.

Научният апарат е непълен и не добре оформен, което затруднява, както ориентацията в самия текст, така и проследяването и проверката на авторовите твърдения и допускания. Библиографията (използваните източници) се състои от общо 178 номерирани единици, които обаче не са структурирани по вид, тип и език (на кирилица и латиница), което изключително затруднява ориентацията на читателя в тях. Освен това има повтарящи (№ 6 и 8; 10 и 11; 126 и 127), непълни (№ 3, 4, 5) и некоректни (№ 40; 166-168; 175-178) описания на източници.

Оригиналност на труда. Оригиналността на труда се изразява основно в избория изследователски фокус, а именно – преосмисляне на ковид-19 кризата през призмата на приложените на национално и европейско равнище комуникационни стратегии и отражението им върху легитимността на вземащите решения.

Методи. Въз основа на текста на дисертацията, може да се каже, че за целите на дисертационното изследване са използвани методи като **анкетно допитване** (количествен), **дълбочинно интервю** (качествен), **контент анализ** (количествен и качествен) на документи и информационни материали, изказвания на политици, анализатори и др., а също

сравнителен анализ, поне що се отнася до сравняване на предприетите мерки за ограничаване на пандемията от ковид-19 на национално и европейско равнище.

Език и стил на изложение. От езикова гледна точка, дисертацията отговаря на академичните изисквания за подобен род разработки.

Основни постижения на дисертацията: В представената за становище дисертация е постигнато следното:

- Пространно, от философска и социологическа гледна точка, е дефинирано понятието „криза“, както и редица съпътстващи го и родеещи се с него понятия като например: инцидент, катастрофа, авария, бедствие, а също и производните понятия „политическа криза“, „криза на демокрацията“, „управление на кризи“. Авторката демонстрира познаване на теориите на Шмитер, Морлино и Пшеворски, през които интерпретира „кризата на демокрацията“, „кризата на участието“, „Кризата на легитимността“, „кризите на капитализма“ и др. В т. нар. „изводи от първа глава“ (странно е да се правят изводи от дефиниционната част) са изведени функции на *политическата криза*;
- Детайлно представяне на идеите на Хана Арент за държавата, политическото, властта и контрола, насилието и идеите на Юрген Хабермас за обществото и комуникативната власт. Опит за теоретична концептуализация на ковид-19 кризата през призмата на някои социологически теории като структурния функционализъм; символния интеракцианализъм, теорията за социалния обмен, теорията за адаптацията и др.;
- Обзор на въздействието на ковид-19 кризата върху социално-политическия живот и гражданските права у нас и в други страни. Търси се отговор на въпроса „как Ковид-19 повлия на доверието в правителството и легитимността на институциите?“. Проследява се и въздействието на пандемията върху взаимоотношенията в ЕС и НАТО. Извеждат се примери на ефективна комуникация по време на пандемията в страни като Германия, Нова Зеландия, Виетнам и др.
- Проведени са две емпирични изследвания по метода на анкетното допитване и метода на дълбочинното интервю, данните от които са подробно представени като доказателство за изказаните от авторката тези;
- Налице е опит за идентифициране на различни типове лидерство, някои от които странни, като например „здравно лидерство“ и „тимово“ (явно се има предвид екипно лидерство);

Оценка на автореферата: Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията, като представя ключови за разбирането на темата моменти, списък с използваната литература, списък на публикациите и самооценка на приносите.

Оценка на публикациите: Списъкът с публикациите съдържа общо 6 заглавия, две от които са в научни списания (№1 и №6), а останалите четири са под формата на доклади на конференции. Три от публикациите са на английски език, две на руски и две на български език. Всички те разкриват определени съдържателни аспекти от дисертационното изследване.

Научни приноси. В самооценката на приносите са формулирани общо 5 приноса, като измежду тях има обособен теоретичен и емпиричен принос (приноси №1 и №2), като не става ясно останалите три приноса в коя от двете категории попадат. Общата ми оценка на научните приноси на дисертацията е, че формулировките им са твърде общи и по тази

причина неясни. Приемам ги по-скоро като субективно разкодирани смисъл, отколкото като убедителни формулировки.

Тъй като за целите на настоящото становище, както и за целите на защитата, е необходимо да се отчетат определен брой приноси, аз бих ги формулира по следния начин:

- Нов, оригинален ракурс за изследване на ковид-19 кризата, а именно чрез взаимовръзката институционална комуникация и легитимност;
- Сравнителна оценка на институционалната комуникация и легитимността на национално и европейско равнище по време на ковид-19 кризата;
- Сравнителен анализ на различни типове комуникационни стратегии и приложението им на национално и европейско равнище по време на ковид-19 кризата.

Критични бележки: Няма изследване, което да не поражда критика, възражения, както и да не повдига въпроси. Тук, под формата на коментари, ще синтезирам някои от критичните си бележки и бих поканила Деница Гацинка да поразсъждава върху тях по време на защитата.

Структурно-организационни бележки. Намирам избраната 5-компонетна структура (пет глави) за не особено подходяща, от една страна, защото макар и разточителна, не разкрива напълно в съдържателен план темата, а от друга, защото оставя впечатление за разпокъсаност, липса на фокус. Изследването би спечелило откъмто логична последователност и убедителност, ако бе следвана класическата структура. За да бъде разкрит в максимална степен аналитичния фокус на заглавието, а също и за да е налице единна и последователна логика, която да улеснява възприемането на текста, било добре първа глава да обедини в един параграф дефинирането на основните понятия (*криза, политическа криза, управление на кризи, институционална комуникация, логичност и др*), във втори параграф да бъдат синтезирани теоретичните подходи и концепции за анализ (*конфликтна теория, структурен функционализъм, символна интеракционизъм, политико-философските концепции на Хана Арент и Юрген Хабермас за властта и комуникацията*), а в трети параграф да се представят и обосноват избраните методи за анализ (*контент/дискурс анализ; допитване; сравнителен анализ*). В такъв случай, глава втора би следвало да обобщи наличните теоретико-практически интерпретационни модели на институционална комуникация (съответно на национално и европейско и международно равнище), като в заключителен параграф ясно се изведе и защити взаимовръзката институционална комуникация и легитимност. А трета глава да представи същинските резултати от емпиричното изследване на каузалната зависимост институционална комуникация-легитимност по време на ковид-19 кризата съответно в България и ЕС със специален акцент върху оценката на ефективността на комуникацията.

Позволих си тази пространна препоръка, водена от разбирането, че едно от важните умения, които всеки докторант следва да демонстрира, е способността да обобщава и структурира информационния масив, по начин, който най-адекватно изразява аналитичния фокус на темата му.

Концептуално-методологични бележки. Концептуалната разнопосочност на дисертацията, до голяма степен, се дължи на липсата на експлицитно зададени изследователски компоненти, а именно: основна цел; изследователски въпрос/и; обект и предмет на анализ; изследователска хипотеза/и. Формално всички тези елементи присъстват в увода, но не са еднозначно и коректно формулирани. Така например за „обект на изследването“ е постановена „*институционалната комуникация като инструмент за управление на ковид кризата и за запазване на легитимността на националните и*

европейските институции“, а за предмет на изследването – *„начините на осъществяване на комуникацията между националните институции и гражданите, европейските институции и гражданите и т.н.“* Ако се следва логиката на заглавието обаче, обект на изследване следва да бъде ковид-19 кризата, а предмет – моделите на институционална комуникация и легитимност в България и ЕС.

На практика липсва основен и концептуално спояващ изследователски въпрос. Така наречените „елементи“ на изследователския въпрос, на практика са самостоятелни въпроси, за жалост твърде разнопосочни и многозначни. Релевантен на темата изследователски въпрос би бил: *Как институционалната комуникация по време на ковид-19 кризата влияе върху легитимността на институциите в България и ЕС?* Към него, разбира се, биха могли да се добавят съпътстващи и доуточняващи въпроси.

Липсата на експлицитен изследователски въпрос е затруднило и формулирането на ясна интерпретативна хипотеза, която да задава каузална връзка между основните променливи – институционалната комуникация и легитимността и която да бъде подложена на проверка в хода на изследването. Така наречените „елементи“ на „основната изследователска хипотеза“, са всъщност констатации и изводи, които не се нуждаят от проверка. Хипотезата, заедно с изследователския въпрос, следва да зададе основната посока на авторското дирене. Една възможна хипотеза би била: *По време на ковид-19 кризата, легитимността на институциите зависи до голяма степен (или е в пряка зависимост) от ефективността на институционалната комуникация.* Основна трудност, в такъв случай, би било дефинирането на понятията „легитимност“, „институционална комуникация“ и „ефективност на комуникацията“, а също и „до голяма степен“.

В методологически план ще отбележа само един момент и той се отнася до емпиричното изследване, проведено от докторантката. За него са използвани два метода – количествен – *анкетно допитване* и качествено – *дълбочинни интервюта*. И при двата не е ясно как е формирана извадката от респонденти. Не е ясно по какъв начин дълбочинното интервю се отличава от анкетното допитване – и двата случая информацията е набирана с един същ въпросник. Макар и условно допустимо, в конкретния случай, особено предвид начина на представяне на емпиричната информация, хвърля известна сянка на съмнение върху методическа издържаност на изследването. Освен това липсват каквито и да е сравнителни обобщения по отделните въпроси – отговорите на отделните въпроси просто са изброени едни след друг под формата на цитати. Цялостни обобщения и изводи от т. нар. емпирична част – частта в която докторантът следва най-отчетливо да демонстрира авторския принос, също липсват.

II. Заключение

Независимо от отправените критични бележки, смятам, че в относителен план, дисертационният труд отговоря на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и по чл. 24, ал. 1 на Правилник за прилагане на ЗРАСРБ, въз основа на което, предлагам на Научното жури да присъди на дисертант **Деница Пламенова Грацинска** образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 3.3. „Политически науки“.

30 април 2024 г.

София

Автор на становището:.....

/доц. д-р Елена Симеонова/